

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՅՈՒՔԵՐ

Ռ Ա Հ Ի Պ Ա

« . . . Երեք օրեր մե՛ծ զգուշութիւն . . . այս երեք ոլոռները երեք անորոշ չար ժամանակներ կը ցուցնեն : Անդի՛ն , բո՛ւհ , դիւային թակարդ մը կը սպառնայ քեզի . բախտդ շղթաներով կապկպուած է . երեք թշնամիներ ճամբադ կը սպասեն : Ան՝ որ « կեանքս » կ'ըսէր քեզի ու լուսավառ արեւը գլխուդ վերեւ տեսնել միշտ կը մաղթէր , ան՝ որուն սրտին տիրող ամբողջութիւնն էր երբեմն , հիմակ արիւնդ խմել կ'եւրագէ : Կապոյտ խոշոր սա ուլուռն ալ , տե՛ս ո՛րքան մօտ է սուռնիդ , ակնահարութեան նշան է ասիկա . . . »

Ննջելու պատրաստուող լուրթ յելակներու ծռած դլուխները ծոյլ ծոյլ կը բուրէին գինովցնող բարկ անուշութիւն մը , զոր դետինը անհայած կը շնչէր Ռահիպա , վերջալոյսէն աւելի մարմնուն , դեղին վարդերէն աւելի տժգոյն , աչքը սատափի կրտամար փայլով , անուրջ մը աւելի նուրբ էութեամբ : Վհուկ կնոջ մէն մի բառը դաշոյնի հարուած մը կ'ըլլար ջղագրգիռ իր վիճակին , որուն ազդեցութեան տակ հետզհետէ կը դալկանար , կ'աղւորնար , մարող մահիկի պէս : Ու մինչ ուռիները բարակ բարակ սարսափէն անոր մաղերը կ'աւալէին , յոյզերով ուռնցած կրտսբաց , կլոր լանջքը սկսաւ պոսթկալ վերջապէս . արցունքի երկու ուժով ցայաքերու հետ կոկորդէն դուրս ցայտից ասելութիւն եւ սէր թովանդակող բառ մը .

« Վա՛տը . . . »

Վհուկը քաջալերուած իր հմայակի յաջողութիւններէն , աչքերը ուժով մը սեւեռեց անորիններուն մէջ , ասպա՛ արին մէջ առած ոլոռներու , նուսխաներու , քարերու , կապկապ քուրջերու , յուսութուլունքներու ամբողջութիւնը գետինը սրսկեց .

« Ո՛ւհ , նահանգները . . . ո՛րքան անողոք են . եւ ի՛նչ բուռն կապտանք . . . « Անոնք » ալ ոչ մէկ հրաւէր կ'ընդունին . . . »

Ու երեք անգամ՝ դլուխը ճօճեց լոռութեամբ :

« Յայտնի ակնահարութիւն : Մովէ մը անցած պահուդ կամ գիշեր ատեն թշնամիներդ թուքնել տուին քեզ « Անոնց » նուիրական ռաքերուն վրայ . ու դուն ըրիր այդ բանը անզգալաբար . աւա՛ղ , հրաթոյն ռիսակալութեամբ մը կը սպառնան քեզի . . . ո՛չ մէկ հմայք թերեւս . . . այո՛ , անօգուտ . անկարելի՛ր քմայք . . . »

Ան լեւակները ծոյլ ծոյլ կը բուրդէին :

— « Յանո՛ւն Աստուծոյ , եւ յանուն նուիրական անուններուդ , կը պաշտօնաւոր քեզ , ըսէ՛ որ աղատիմ սա ցաւեբէս . ես Սէյլան կ'ուզեմ , սորոսաց Ռահիպա , աչքը անոր դարձնելով՝ որ կծիկ եղած կը մըթմըրթար , սեւցած ձեռքերը ուլունքներուն վրայ պտըտցնելէն .

— « Գիշեր ատեն , այո՛ , գիշեր ատեն , եւ ի՛նչ անուելի հայոցանք , աղտոտեր ես նաեւ « Անոնց » նուիրական վարչամակը . . . » Տե՛ս , ան՛ս . ի՛նչքան զայրացում . եւ որպէս զի քաւեա այս մեղքդ , կ'ըսեն , պէտք է որ քու սիրականդ անունի քենէ : »

Յոյսը իր վերջին շունչը կը փչէր :

Ընթարմացած մկանունքը յանկարծ դրդուած՝ կրակի մը ուժգնութեամբ վառ՝ ոտքի ցատկեց Ռահիպա , եւ , առանց վայրկեան թողելու ճալտակալու վնուկին , վայրապ ձեւով մը անոր վրայ խոցացաւ . երկու ձեւաւոր , վարդապոյն բաղուկներ պիտէն վեր կը տատանէին լիբր շարժուեւերով , բորբոքած աչքերը կարմիր կ'երեւէին , այտերը բոսորազոյն՝ կը դողդողային . ու սեղմուած ձիւն ակռաներովը կարծես անոր միտք խածնել կ'ուզէր .

« Դե՞ս , ըսաւ խղիղակ գոռ ձայնով մը , կ'անիծե՞ս դիս , կախա՛րդ , կորսուէ՛ , կորսուէ՛ կը հրամայեմ . . . »

Ծեր վնուկը փախչելու գործողութիւնը մտածումէն նախադասած էր արդէն :

Ու հիւանդ Ռահիպան յոգնած , շնչասպառ ու դեղնած ինկաւ հոն ծառին տակ , միտք մինակ , խոհուն :

Ի՛նչ անուելի պոռթկում մըն էր ասիկա . ի՛նչ անէծք աղիտաբեր : Հիմայ կը տեսնէր վնուկին գէմբր փախչելու վրայ , յետագարձ սպառնալից ակնարկները անոր , ու չրթները որ ճարտարոսի լաւաններ դուրս կ'արձակէին . կ'երթար ան , կ'երթար , այո՛ , գանելու « Զանոնք » եւ յաւերժապէս ամրապնդելու կապանքներու ծանր չզթան , թշուառութեան եւ հեռերու լուծը :

Յուզումէն դողդղացող փակ աչքերուն առջեւ կու գար պատկերը Սէյլային , որ ուրիշի մը կակուղ ծոցին վրայ հանգչած՝ թող կու տար անոր իր սրինգին ու մազերուն հետ խաղալ :

Մօտի գիւղերէն աղջնակ մըն էր անշուշտ տնիկա , աւելի՛ գեղեցիկ թերեւս , աւելի՛ քախտաւոր հարկաւ , աւելի՛ թեթեւ ու երջանիկ . վնուկը չէր անիծած զայն ու նհանգները անոր համար չէին զայրացած . ան ստեղծուած էր միայն սէրերու , շնորհներու մէջ ապրելու համար : Նախանձէ ծնած հազարումէկ մութ մտածումներու պապկերները , ուրուանկարներու նման իր մտքին կը մերձենար , կը հեռանար յամրաբար , քամելով սրտին ամենէն տկար զգացումներն իսկ :

Հայարտ աւելի՛ քան տառապած, յուսահատ աւելի՛ քան խելացնոր,
զգուած աւելի՛ քան յափրացած, յիմար խորհուրդ մը յղացաւ :

Մանրիկ ոտքերուն վրայ կանգ առաւ յանկարծ . ու փղոսկրի դոյն
ճերմակ կոնակը լեւակներու թուփին առաւ թևթև մը . յետոյ յուսա-
կառուր, թրջած նայուածքը հեռո՛ւն երկարաձգեց, ուր վերջալոյսը կը
հալէր կարմիր, կապոյտ, մոռ բլրազան երփներանգութեան մէջ . ոչինչ
կը խօսէր սրտին, բայց եթէ ամէն բան . . . :

Տկար յանգգնութեամբ մը ձեռք առաւ դաշոյնը՝ դոր Սէյլան պահ
տուած էր իրեն . համբոյր մը դրաւ անոր լայն, փայլուն կողին վրայ,
որ լոյսի հեւքոտ քթթումներուն ապկ կը շողար . ցնցող սարսուռ մը
չթունքներէն մինչեւ սիրտը սահեցաւ, ցաւի պէս . դողաց պահ մը .
ոճիւրի, անէծքի, յիշատակի ու կեանքի անոյշ տատանումներու մէջ :
Արեւու ոսկի շող մը բրդած հեռուէն՝ կը խաղար անոր երկար ճերմակ
վիզին հետ . որ պէպի հա հակած՝ աննման հրապոյր մը կը ցուցադրէր,
խառնուած սեւ մազերու պաշտելի յորդութիւն մէջ :

Խենդ թափով մը խղճոյն, դանակի ձախող հարուած մը տուաւ մար-
մնին, որով դեղին կիսազդեհտը մինչեւ պորտը ճեղքուեցաւ . . . : Ձախ
դին, միսի ցցուն կլորութենէ մը վար, բարակ, մասի լայնք կարմիր
հեզուկ մը կջ ծորէր, պէր զխտեւրը ներկելով . . . :

Ու դեռ լեւակները ծոյլ ծոյլ կը բուրէին :

ՀԱՅԳԱՆՈՅՇ ՄԱՌԻ

